

Pierwsze stanowisko *Caloplaca crenulatella* (Nyl.) H. Olivier (*Teloschistaceae*, *Ascomycota lichenisati*) w północnej Polsce

The first locality of *Caloplaca crenulatella* (Nyl.) H. Olivier (*Teloschistaceae*, *Ascomycota lichenisati*) in northern Poland

MARTIN KUKWA

M. Kukwa, Katedra Taksonomii Roślin i Ochrony Przyrody, Uniwersytet Gdański,
Al. Legionów 9, 80-441 Gdańsk, e-mail: dokmak@univ.gda.pl

ABSTRACT: *Caloplaca crenulatella* (Nyl.) H. Olivier has been found in northern Poland for the first time. Up to the present, the species has been reported from the southern part of the country.

KEY WORDS: *Caloplaca crenulatella*, distribution, lichens, Gdańsk region, Poland

Caloplaca Th. Fr. jest jednym z najbogatszych w gatunki rodzajów porostów (Wetmore & Kärnefelt 1999). W Polsce reprezentowany jest przez ponad 50 gatunków (Fałtynowicz 1993), z których większość to taksony górskie; około 20 występuje na niżu (Nowak & Tobolewski 1975, Fałtynowicz 1992). Ostatnio został podany kolejny przedstawiciel tego rodzaju dla lichenoflory Polski południowej, *Caloplaca crenulatella* (Nyl.) H. Olivier (Kossowska 1999). W czasie rewizji materiałów zielnikowych znaleziono pierwsze stanowisko tego gatunku na północy kraju.

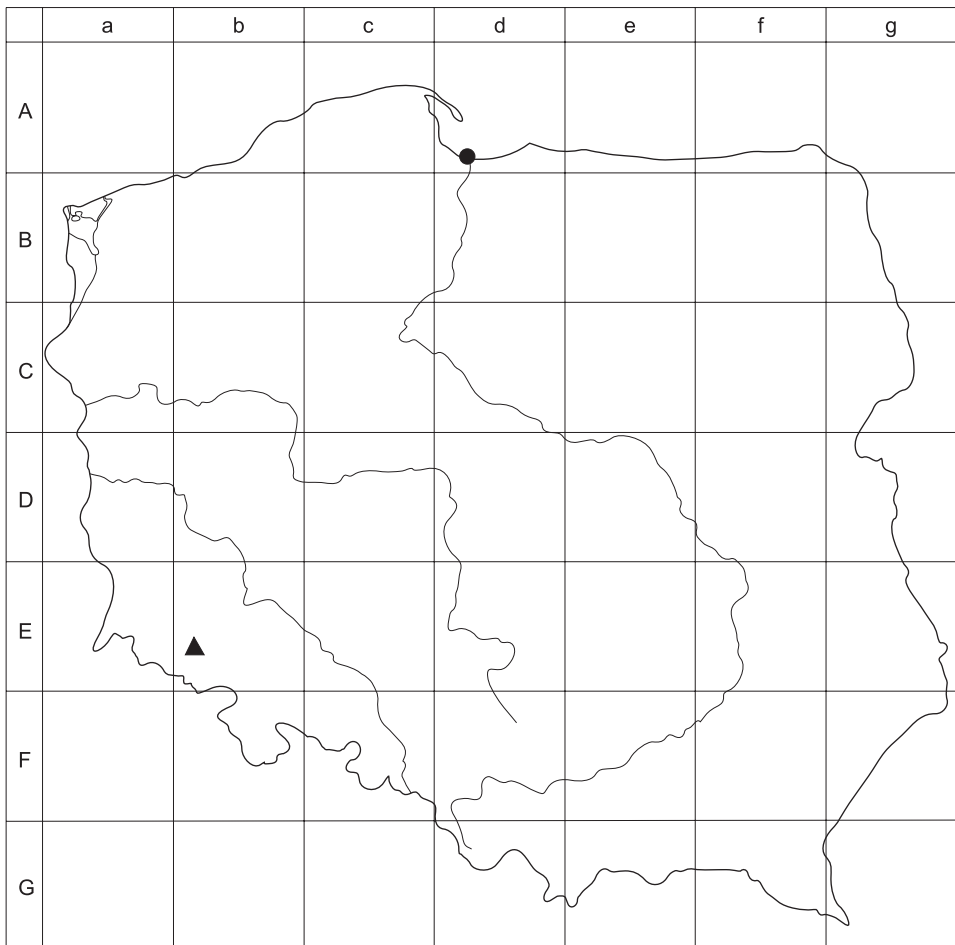
Caloplaca crenulatella (Nyl.) H. Olivier

Gatunek ten posiada skorupiatą areolkowaną plechę bez drobnych odcinków na obwodzie. Owocniki są koliste o pofałdowanym brzeżku. Cechą charakterystyczną są zarodniki o przegrodzie mniejszej od $\frac{1}{4}$ ich długości.

Jest to gatunek związany ze skalnymi podłożami wapiennymi. Rośnie na wapieniach (Laundon 1992, Kossowska 1999) oraz na sztucznym podłożu wapiennym. Na nowo odkrytym stanowisku w rezerwacie „Mewia Łacha”, leżącym na północ od Mikoszewa, *C. crenulatella* występuje na betonowych częściach umocnień prawego brzegu przekopu Wisły. Siedlisko to częściowo ocieniają rosnące nad brzegiem drzewa, głównie klony jesionolistne *Acer negundo* i wierzby *Salix* spp. Gatunkami towarzyszącymi są: *Caloplaca chlorina* (Flotow) Sandst., *C. decipiens* (Arnold) Blomb.

& Forss., *Lecanora albescens* (Hoffm.) Flk., *L. dispersa* (Pers.) Sommerf., *Staurothele ambrosiana* (Massal.) Zsch. oraz *Verrucaria* spp.

Caloplaca crenulatella wydaje się szeroko rozprzestrzeniona w Europie. Podawana była z Czech (Vizda & Liška 1999), Francji (Clauzade & Roux 1985), Wielkiej Brytanii (Laundon 1992), Włoch (Nimis 1993) oraz Niemiec (Wirth 1995). W Niemczech zanotowano ją na około 30 stanowiskach w Badenii-Wirtembergii. Jest prawdopodobnie znacznie częstsza, lecz nie wyróżniana. W Polsce jak dotąd była znaleziona na trzech stanowiskach (wszystkie w jednym kwadracie ATPOL Eb61) w południowo-zachodniej części kraju. Prezentowane niżej stanowisko jest pierwszym notowaniem tego gatunku na niżu i w północnej części Polski (ryc. 1). Od-

Ryc. 1. Rozmieszczenie *Caloplaca crenulatella* (Nyl.) H. Olivier w Polsce trójkąt – stanowiska podawane przez Kossowską (1999), kółko – nowe stanowisko
 Fig. 1. Distribution of *Caloplaca crenulatella* (Nyl.) H. Olivier in Poland triangle – localities reported by Kossowska (1999), circle – a new locality

ległość między znanymi stanowiskami może sugerować, że gatunek ten rośnie także w innych regionach kraju.

Stanowisko – [Ad82] – Mierzeja Wiślana, rezerwat „Mewia Łacha”, ok. 3 km na N od wsi Mikoszewo, na betonie, 18.06.1996, leg. M. Kukwa i I. Majewska.

Podziękowania. Serdecznie dziękuję dr. U. Söchtingowi za oznaczenie opisywanego taksonu oraz mojej koleżance, mgr Izabeli Majewskiej, która zabrała mnie pierwszy raz do rezerwatu „Mewia Łacha” i pomagała przy zbiorze pierwszych materiałów do lichenoflory tego terenu.

*Praca zrealizowana
w ramach projektu badawczego finansowanego przez
Komitet Badań Naukowych (grant nr 0946/PO4/98/15).*

Summary

Up to the present, *Caloplaca crenulatella* (Nyl.) H. Olivier has been reported only from the southern part of Poland, where it has occurred on limestones. At the new locality, it has been collected from concrete in the nature reserve “Mewia Łacha” on the river Vistula. The habitat has been partly shaded by trees. Associating lichen species include: *Caloplaca chlorina* (Flotow) Sandst., *C. decipiens* (Arnold) Blomb. & Forss., *Lecanora albescens* (Hoffm.) Flk., *L. dispersa* (Pers.) Sommerf., *Staurothele ambrosiana* (Massal.) Zsch. and *Verrucaria* spp.

The distance between known localities can suggest that *Caloplaca crenulatella* is more common all over the country, but has been overlooked till now.

Literatura

- CLAUZADE G, ROUX C. 1985. Likenoj de okcidenta Europo, ilustrita determinlibro. – Bull. Soc. Bot. Centre-Ouest, n. s., num. spec. 7: 1–893.
- FAŁTYNOWICZ W. 1992. The lichens of Western Pomerania (NW Poland). An ecogeographical study. – Polish Bot. Stud. 4: 1–182.
- FAŁTYNOWICZ W. 1993. A checklist of Polish Lichens and lichenicolous fungi including parasitic and saprophytic fungi occurring on lichens. – Polish Bot. Stud. 6: 1–65.
- KOSSOWSKA M. 1999. *Caloplaca crenulatella* (Teloschistaceae) – a lichen species new to Poland. – Fragm. Flor. Geobot. 44.2: 531–532.
- LAUNDON J. 1992. *Caloplaca* Th. Fr. (1860). – W: Purvis O.W., Coppins B.J., Hawksworth D.L., James P.W., Moore D. 1992. Lichen Flora of Great Britain and Ireland. – Natural Museum Publications, London, ss. 141–159.
- NIMIS P.L. 1993. The lichens of Italy. An annotated catalogue. – Mus. Reg. Sc. Nat., Monogr. 12: 1–89.
- NOWAK J., TOBOLEWSKI Z. 1975. Porosty polskie. PWN, Warszawa–Kraków, ss.1177.
- VEZDA A., LIŠKA J. 1999. Katalog lišejníků České Republiky. Inst. Bot., Acad. Sci., Pruhonice, ss. 283.

- WETMORE C.M., KÄRNEFELT E.I. 1999. What is *Caloplaca cinnabarina*? – Bryologist 102.4: 683–691.
- WIRTH. V. 1995. Die Flechten Baden-Württembergs. Wyd. 2. 1–2. Verl. Eugen Ulmer, Stuttgart, ss. 1006.